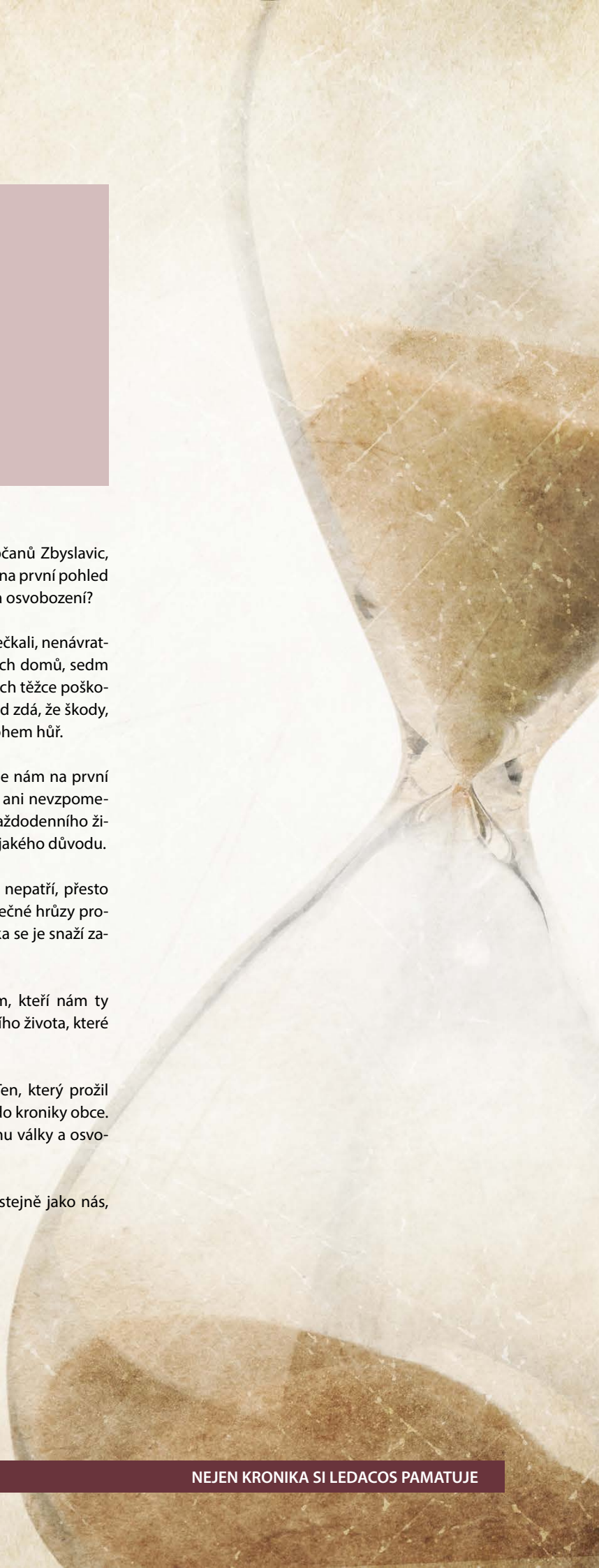

Nejen kronika si ledacos pamatuje

Vzpomínky pamětníků
obce Zbyslavice
na 2. světovou válku
a osvobození

1939-
1945

-
- 3 Kronika si ledacos pamatuje
6 Vzpomínky paní Zdeňky Rekové
7 Vzpomínky paní Aurelie Kučerové
8 Vzpomínky paní Daniely Kubíčkové
10 Vzpomínky paní Marie Habernalové
11 Vzpomínky paní Věry Šindlářové
12 Vzpomínky paní Ludmily Pačkové
13 Vzpomínky pana Václava Smolíka

úvodník

Zaklepali jsme u sedmi pamětníků, u sedmi občanů Zbyslavic, kteří zde žili i před sedmdesáti lety, a položili jim na první pohled jednoduchou otázku: Jak vzpomínáte na válku a osvobození?

Psal se rok 1945, válka končila a lidem, kteří ji přečkali, nenávratně změnila život. V obci bylo tehdy 153 obytných domů, sedm z nich bylo vypáleno, osm zbořeno a třetina z nich těžce poškozena. A přesto se nám i s odstupem sedmi dekad zdá, že škody, které to zanechalo v lidech, se napravovaly mnohem hůř.

Paměť je trochu záhadná věc. Jsou věci, které se nám na první pohled zdají důležité, ale za pár dní si na ně už ani nevzpomeneme, a na druhé straně jsou zde drobnosti z každodenního života, které nám ulpí v hlavě, často ani nevíme z jakého důvodu.

Vzpomínky na válku mezi ty obyčejné věci ale nepatří, přesto nás může překvapit, jaké detaily si lidé, kteří válečné hrůzy prožili, vybaví po tolika letech. Tato drobná brožůrka se je snaží zachytit a přenést k nám, čtenářům.

Velké poděkování proto patří všem osloveným, kteří nám ty dveře otevřeli a poodhalili střípky z jejich vlastního života, které jsou součástí minulosti nás všech.

Vedle sedmi příběhů je tedy ale ještě jeden. Ten, který prožil pan Augustin Kadula a coby kronikář jej zapsal do kroniky obce. A protože jeho slova berou rovněž dech, příběhu války a osvobození jeho očima jsme věnovali první kapitolu.

Věříme, že se Vás zachycené příběhy dotknou stejně jako nás, když jsme je slyšeli poprvé.

Za realizační tým

Agáta Vřeská
a Lukáš Holáň

Kronika si ledacos pamatuje

Zbyslavice

Osudný Mnichov

Při schůzce zástupců velmocí v Mnichově vynutil si Hitler na Velké Británii a Francii souhlas ku obsazení okrajových okresů Československa, v nichž bydlí většinou Němci. Od nepaměti naše Krkonoše, Šumava, Chodsko, Krušné hory, jižní Morava a Slezsko vydány Němcům bez boje.

Zprávy o tom, že i Slezsko, a tím i okres bílovický, jakožto část „Sudet“ bude připojen k Německu, působily na všechny obyvatele české národnosti zdrcujícím dojmem. Mnozí se rozhodli k vystěhování do zbytku republiky, která se stala tím menší, že i Slovensko se prohlásilo samostatným státem.

Příjezd okupantů

Dne 9. října 1938 kolem 9. hodiny dopolední vjely od Kyjovic okupační motorizované jednotky německé armády do bíloveckého okresu a před polednem rozložily se na celé zdejší okolí. Mnohý toho dne plakal v bezmocném hněvu a z obav, co bude dále s námi, mnohý se utěšoval nadějí, že české okresy – proslu-

lé tehdy „páté pásmo“ – budou vyňaty ze zákona.

.....
Prvním opatřením okupačního velení byla jízda a chůze vpravo, odstranění českých firemních tabulí, které musely být nahrazeny černožlutými, psanými švabachem.
.....

V naší obci zůstalo jen několik desítek vojáku ku hlídání tanků, děl, aut a skladů, jež umístili na hřiště naproti školy. Objednali si sice noclehy ve školní budově na slámě, ale pak raději přijali nabídku olbramských Němců, u nich se pro okupanty již týden předem chystalo.

Poněmčování

Prvním opatřením okupačního velení byla jízda a chůze vpravo, odstranění českých firemních tabulí, které musely být

nahrazeny černožlutými, psanými švabachem. I na školní budově byla vyvěšena tabule s nápisem „Volkschule“. Školní inspektor nařídil vyučovat počtům jen německy, ostatním předmětům napolo. Ponecháno bylo 8 hodin vyučovacího jazyka týdně, na nižší stupni ponecháno české vyučování, které se mělo postupně nahrazovat němčinou; dějepis zakázán.

Nový starosta a učitelé

Tehdejší starosta obce Rozsypal Vilibald byl německými úřady zbaven funkce a lesní Josef Wallentin byl ustanoven komisařem do doby, kdy byl ustanoven za správce školy Němec Karel Stein, syn české matky ze sousedních Lubojat. Dosavadní správce školy František Matějčík a učitel Josef Vaněk se vystěhovali do „protektorátu“; zdejší školu ponechali ode dne 1. prosince 1948 svému osudu. Na štěstí byl Stein člověkem snášenlivým a v otázce národnostní vlažný. A našimi lidmi se stýkal víc, než bylo německým úřadům vhod. Bylo dobrodiním pro Zbyslavice, že se stal i starostou obce a přesto

Místní národní výbor v roce 1945

bylo zde německví na postupu zásluhou lesního Wallentina a hajného Illika, později i France Schaffra. Družstevní prodejna byla Němci zrušena a povolen soukromý obchod vedoucímu skladníkovi Oldřichu Starečkovi č. 44.

V roce 1944 jsme již těžko snášeli válečné rány.

Zemědělci si stěžují na neúnosné dodávkové předpisy a pro neplnění dodávek bývají pokutováni.

Německá škola

Smíšená manželství, jichž zde byla celá řada, dala podnět k otevření jednotřídní německé školy. Bylo velkou chybou, že i čeští rodičové podlehli přemlouvání a nátlaku. Wallentin i Stein přesvědčovali, že děti nebudou z českých škol přijímány na řemeslo a tím méně na studii; lesním dělníkům a dělníkům svinovské rourovny vyhrožováno propuštěním z práce, nebudou-li posílat děti do zdejší německé jednotřídky.

Oprava školy

Na školní budově provedl Stein generální opravu a bylo toho opravdu zapotřebí. Vždyť nebylo v učebnách malováno 15 let! Zařídil domácí vodovod, zřídil u svého bytu spížku a koupelnu. Obecní kancelář, která byla v dřívějších letech v obecním domě č. 81, přestěhoval do školních ka-

binetů – k svému pohodlí a neprospěchu školy a vyučování. Tajemníkem byl Steino- vi důchodce František Jaschke z č. 67, původem Němec. Jaschke stál pevně na straně Steina a učitelky Kernerové. Proti těm stála druhá trojice: Wallentin – Schaffer – Illik. Mezi těmi docházelo k častým sporům, což české věci jen posloužilo, avšak Stein se stal obětí vlivnějšího Wallentina: 31. prosince 1940 musel na frontu.

Starosta Wallentin

Od 1. ledna 1941 je starostou Zbyslavic „Zellenleiter der NSDAP“ Josef Wallentin, který naháněl všem strach už dávno předtím v uniformě SA s revolverem vždy po boku. V úřadě starostenském byl byrokrat a jak zde se říká „komisní“.

V listopadu 1942 byl lesní Wallentin

přeložen služebně do Raduně. Bílovecký „landrát“ se nemůže dlouho rozhodnout, koho z uchazečů jmenovat starostou, zda Wallentinem navrhovaného Schaffra či nabízejícího se hajného Illika, někoho z místních občanů nebo poněmčeného Poláka Rudolfa Matuschka, který v době hospodářské a průmyslové krise získal si dosazováním do práce občany čavisovské a byl tam tehdy starostou.

Zatím zastupoval zde starostu „Amtsleiter“ Schuppler z Pusté Polomě, pod jehož okrsek náležela naše obec po několik let. Na žádost správce školy, kterým byl tehdy po Steinovi Augustin Kadula, byl obecní úřad do 2 dnů nastěhován zpět do č. 81. Tím se sice ukázal Schuppler jako přítel školy, ale učitele proháněl soupisy a obecnou kancelářskou prací i funkcemi v protiletecké obraně.

Persekuce

V roce 1944 jsme již těžko snášeli válečné rány. Zemědělci si stěžují na neúnosné dodávkové předpisy a pro neplnění dodávek bývají pokutováni. Vyhrožováno jim vystěhováním a dosazením Němců, kteří uprchli z Ukrajiny a Haliče před nezadržitelným vítězným postupem Rudé armády. Jan Kučera, rolník na č. 33 byl pro nějaký výrok udán a uvězněn v Litoměřicích, odkud se již nevrátil. Živý i mrtvý inventář byl odvezen „Tyroláky“ do různých německých obcí v okolí a pozemky dány do nuceného pachtu.

První letecký poplach

Dne 7. července 1944 zažila naše obec první letecký poplach: anglická a americká letadla napadla hornoslezskou

Opravený místní národní výbor v roce 1947

průmyslovou oblast, zvláště v okolí Heidebrecku a od toho dne mohutné letecké svazy denně, zvláště pak v dopoledních hodinách, zneklidňovaly náš život, i když přímo u nás bomby neshazovaly. Docházelo však často k přestřelkám mezi letadly a protiletadlovými děly, umístěnými v okolních lesích. Střepy a střepiny dopadaly až do našich obydlí (do čí. 112 a jiných v nové kolonii). Tehdy se fronta pod nátlakem RA posunula ku Krakovu.

Po vítězství u Stalingradu

Němci se pokoušeli zadržet sovětské armády na svých hranicích. Stavěli narychlo opevnění tam, kde nepředpokládali jejich potřebu. I zdejší učitelé, Kadula a Bár, byli nakomandováni na stavbu zákopů k Czenstochové na dobu 4 týdnů. Na těchto opevněních se však Stalinovy voje vůbec nezdržely a táhly vítězně na Berlín.

Uprchlíci ve školní budově

Počátkem roku 1945 bylo u nás slyšet docela zřetelně bubnové palby dělostřelectva. Starosta Matuschek nastěhoval od 20. ledna 1945 do školní budovy 66 rumunských Němců, uprchlých z Polska, kde kolonisovali obsazenou Halič. Tito Němci udělali z naší školy cikánský tábor, který bohuďák měl trvání jen 10 dní: hřmění fronty, které nám tak příjemně doléhalo do uší, ježto bylo znamením blížící se svobody, nahánělo jim takový strach, že dne 31. ledna 1945 o půl druhé hodině v noci se vystěhovali, prý do Rakouska. Měli tak naspěch, že jejich zavazadla tady museli zanechat a starosta Matuschek je musel za měsíc za nimi stěhovat.

Školní vyučování konáno tehdy nouzově střídavě I. a II. třída v kabinetě, vždyť hned po uprchlících zabrali školní místnosti polní četníci, pak autokolona a polní kuchyně zároveň s vojenskou polní hudbou, která pořádala koncerty v německých Olbramicích a Bravanticích.

Fronta se blíží

Umístění polní kuchyně v naší škole znamená i blízkost fronty. V ty dny dobývala RA přechody přes řeku Opavici u Háje, vynutila si ústup Němců z bývalých čs. opevnění a postupovala přes Velkou Polom a Hrabýň na Čavisov a Kyjovice. „Vlasovci“ překotně kopali zákopy a střelecké kryty, naše silnice a obecní cesty byly přehrazovány protitankovými pancéřovanými překážkami, pro něž kolemjdoucí němečtí vojáci měli jen záhadný úsměv. Vždyť znali bezvýznamnost těch-

to „špér“ proti udatné sovětské armádě a přece vrchní velitelství nařizovalo jejich zřizování a sehnalo na tu práci přes 100 lidí až z Klimkovic a sousedních obcí.

Školní budova byla jako velký letecký cíl německými vojáky míjena. Vojáci vyhledávali proti zákazu raději soukromé byty. Pro velmi časté poplachy i nálety bylo úřady zakázáno svolávat děti do školy. Rudé letectvo a dělostřelectvo soustavně vyhánělo Němce z našich vesnic. Z Velké Polomě, Krásného Pole i z ostatních obcí na sever, západ i východ od Zbyslavic stoupaly denně sloupky dýmů z hořících usedlostí zapálených fosforovými bombami nebo i ustupujícími Němci. S hrůzou jsme z návrší za vesnicí pozorovali (kolikrát i za náletu), jaké nesmírné škody působí válka.

.....

Z Velké Polomě, Krásného Pole

i z ostatních obcí na sever,

západ i východ od Zbyslavic

stoupaly denně sloupky dýmů

z hořících usedlostí zapálených

fosforovými bombami nebo

i ustupujícími Němci.

.....

Přípravy na přechod fronty

Dne 28. dubna 1945 zlomili Rusové tuhý odpor Němců v Čavisově a Kyjovicích a ojedinelé střely dolétaly na naši obec. Tehdy již mnozí z občanů chystali si protiletecké kryty ve svých zahradách a zvláště v Hůře, ale málokterý je pevně rozhodnut opustit stavení, dobytek a zásoby a nábytek a stěhovat se do svého krytu. Přes naši obec valí se řady uprchlíků, vezoucí nejcennější svůj majetek na vozích, vozících i trakařích, vedou s sebou i dobytek a bezradně prchají, sami nevědí kam. I Němci pobíhají zmateně a nařizují sehnat dobytek na hřiště, odkud bude prý odehnán do bezpečí.

Za hřmění děl

Dostáváme se do bezprostředního styku s frontou a začínáme více myslet na sebe a své nejbližší. Považujeme naše sklepy za nejbezpečnější úkryt, zařizujeme rychle možnost vaření a odpočinku v prostorách sklepních, které i vyztužujeme podpěrami stropů. Většina obyvatelstva naší obce prospala noc z 28. na 29. dubna ve sklepech. I já jsem tak učinil se svou rodinou a uprchlími příbuznými z Velké

Polomě. Noc byla klidná, ale spalo se jen málokde v očekávání toho nejhoršího, co jsme měli prožít. Tužkou na stěně sklepu jsem si zapsal: V pátek 27. dubna spadly první bomby do Hůry. „Flak“ za Petrem Starečkem střílel na sovětská letadla; 3 Němci zastřeleni. V sobotu dne 28. 4. vyhořel domek pí. Plachkové čí. 137.

O 29. dubnu 1945 jsem už záznamu nenapsal. Bylo mnoho jiných starostí a obav, kterých přibývalo se vzrůstající silou dělostřelecké palby. Sovětská vojska k nám přišla z kyjovské strany od Hrušečky, zatím co proudy vítězné armády od Čavisova postupovaly na Vřesinu. Bylo od rána zataženo a slabě mžilo – nevýhoda pro letectvo, velké štěstí pro Zbyslavice. Jediné letadlo se toho dne nevznese nad náš frontový úsek a boj vedlo zrána oboustranně dělostřelectvo. Po krátké polední přestávce ve střelbě, kdy většina našich občanů se odvážila opustit kryty a zjistit škody, které zde válka zatím způsobila, rozzařila se konečná fáze boje RA o Zbyslavice. Strašlivá palba dělostřelecká, za níž Němci prchali do Olbramic a zde zanechali jen několik automatčků za silničními překážkami, trvala pak až do večerních hodin.

Osvobození

Kolem 9. hodiny večerní v neděli dne 29. dubna 1945 vítala naše obec své osvoboditele. V tu dobu zář hořících usedlostí osvětlovala Zbyslavice. Vyhořel dům č. 146, 88, 147, 137, 41, 3 a stodoly u čísla 51 a s ním sousedící bývalá panská stodola patřící společně 4 majitelům. Až příštího dne bylo možno spatřit všechnu tu hrůzu, kterou válka napáchala. Zvláště okrajové domky v nové kolonii byly velmi těžce poškozeny, číslo 142 zcela rozbořeno. O život přišla jediná paní Marie Kurková z čí. 88, byvší zasažena granátem do hlavy ve svém stavení. Těžké zranění utrpěl Alois Kučera z čí. 35, lehce zranění byli střelami z palubní zbraně letadla již 30. dubna 1945 Jan Petruška čí. 8 a Jiří Petruška z čí. 94.

Oslava vítězství

A ti ostatní? Nedbali na menší či větší poškození válkou a radovali se, že hrůzy války přečkali, že zachránili své životy a že jsme se zbavili nenáviděných okupantů.

Dne 1. května 1945 konala se oslava vítězství. Mohutný průvod s hudbou, v čele s čs. a rudou vlajkou, prošel vesnicí. Nato u pomníku padlých, kam jsme i dočasně pochovali těla padlých 9 sovětských vojáků, vzdány díky za osvobození RA.

1939- 1945

Vzpomínky paní Zdeňky Rekové

Bydliště za války: č. p. 81 (kde bydlel Kaštovský)
Ročník narození: 1931

Měla jsem 14 let. Vyšla jsem právě ze školy a vojna končila. O vojně jsme se ve škole ale nikdy s učiteli nebavili. Do školy jsem chodila normálně, pár dnů před osvobozením nás už ale nechali doma. Jak fronta přes vesnici přešla, tak jsme byli rádi. Slyšeli jsme tanky, auta, koně – jak my byli rádi!

Kde jste přecházela, když přecházela fronta vesnicí?

My jsme měli v zemi malý sklep, tak tam jsme být nemohli. Byli jsme proto ve sklepě u pana Kovaříka, pekaře. Paní mistrová měla dceru, Olinu, svobodnou, jak Rusi přecházeli, to bylo samé „panenka“, „panenka“. Ještě tam byla paní Pepina Langrová a ta byla těhotná, Rusi na ni volali „ty mamóša, ty charóšná“, to s námi třepalo strachem, měli jsme tam sice strýčky – stryka Pepíka, stryka Jeníka, stryka Richarda, ale nic bychom nenarobili.

Jak dlouho jste v tom sklepě vlastně byli?

Když přicházeli Rusové, už jsme tušili, že bude konec. Asi dva dny jsme byli ve sklepě. Domů jsme šli vždy něco pojišť a na druhý den zase do sklepa.

U vašeho souseda, pekaře, u kterého jste zůstávali, tam se pohybovalo hodně vojáků?

U pekaře byl takový červený kříž, vozili tam raněné. Bylo to tam hrozné. Jednou přišla paní mistrová: „Zdeňko, pojď to tam mýt, tam je to samá krev.“ Já jsem se bála! Stryk Jeník tam byl s námi, a on mi pravil: „Zdeňko, nebuď se, já tam pudu s tebou.“ Myslela jsem si – chvála Bohu! On už taky nemohl, měl hůlku, podpíral se, no ale sednul si tam a byl tam se mnou.

Ti ranění – to byli ruští nebo němečtí vojáci?

Nejprve tam byli němečtí vojáci, a pak, jak je Rusi vyhnali, tak zase Rusové.

Pohled na místní kapličku

Vzpomínáte si, odkud fronta šla?

Rusové šli od Velké Polomě, ale ve vsi se asi zas tak moc nebojovalo, tady jen přejeli přes vesnici. Tam to bylo nejhorší – háj, lesy, směr do Polomě.

Na vrch, kde je vodojem, jsme se, coby děcka, chodili dívat, jak lítaly „kaťuše“¹, od Velké Polomě a dál. Potom nám to rodiče zakázali, to už bylo co raz blíž. Ale my jako děcka – jako dábli – jenom tam.

Byli tady během války také němečtí vojáci?

Němečtí vojáci tu během války byli, ale problémy jsme žádné neměli. A pak, když přišli Rusové, šli hned do sklepa a „mamuša, tu German?“ a my „ne, ne, žádný German...“ Ale tam vedle nás byla ta-

ková budka, trafika, tam byl stryk Josef Kučera nebo tetka Stázie Ulmanová, tam to bylo nějaké poněmčené.

Když přešla fronta, odešli s ní i všichni ruští vojáci?

Sem tam tu někteří zůstali s koňmi. My jsme měli takovou malou stodůlku, malou, ale nechali tam ty své koně. Ale oni k nám byli hodní! Mohli tady nějakou dobu zůstat, tak pak i na poli robili, a tatínek byl rád. A my jako děcka jsme lítaly kolem nich. Měli svojí kuchyň, tak nám někdy i pojišť dávali. Maminka se trochu bála, ale bylo to vždy v pořádku. Moji sourozenci, o několik let mladší, ti byli úplně uneseni.

Vojáci nám ukazovali i fotky. Plakali. Měli doma rodiny, bylo jim smutno.

¹ „kaťuše – raketometry BM 13-16 zvané „Kaťuša“ patřily během války k typické výzbroji Rudé armády

Pamatujete si nějakou situaci, kdy jste se opravdu hodně bála?

Můj tatínek pracoval v lese a já jsem chodila s obědem. Pěkně košíček a šla jsem. Najednou letadla, taková těžká, a začala vypouštět takové stanioly, pásky stříbrné². Nevěděla jsem, co to je. Jak byly ploty na příkopě, tak jsem skočila do těch plotů. Tehdy jsem se bála! Za chvíli zase ta letadla – nízko. Myslela jsem si – to je katastrofa. Přišla jsem domů, a řekla jsem: „Maminko, já tam už nepůjdu. Já se bojím“. A znovu už jsem nešla. Ke konci tatínkovi i hajný řekl, ať jde domů a je doma. Bylo to riziko. Střílelo se co raz blíž.

Odstřelovalo se i přímo tady ve vesnici?

Do „hůry“ pouštěli bomby, to jsme se báli. Ten vrchní konec byl hodně po-

ničený. A tady³, v tom příkopě, byla jablona, a tam měli taky kanón, a tam přestřelovali celou hůru, asi stříleli na kostel.

.....
Když přicházeli Rusové, už

jsme tušili, že bude konec.

Asi dva dny jsme byli ve sklepe.

Domů jsme šli vždy něco pojít a na druhý den zase do sklepa.
.....

A v poli, za paní Horákovou, měli Němci takový zátaras, zákop, z chvojí a stromků nařezaných, a v tom byli. Měli takový signál – nevím přesně, co to bylo, takové malé dělo, u kaple, a dělalo „papapapapa“ a jak to зробilo, tak Němci

stříleli zpátky. A Rusi zas na ně zpátky. Oni chtěli určitě toho pekaře shodit, ale to jim nevyšlo.

Vzpomínáte si, zda byl raněný někdo z místních?

Vzpomínám si, že paní Kurková seděla asi na schodech do sklepa, granát spadl do domu, a střepina ji zasáhla do hlavy a zemřela. Potom se chovala, maminka s tatínkem šli na pohřeb a nás nechali doma. „Ne abyste otvírali, děcka!“ Měli jsme takovou dřevěnou verandu, tož kdyby do toho kopli, tak je pryč. Měla jsem všechno pomyté, spravené, a ti Rusi přišli – peřiny jsme tam neměli, jen postele, a ti Rusi v těch butách špinavých a do těch postelí! No já jsem se křivovala. Byla jsem ticho, že, jako děcko...

A tak to bylo. Jenom aby ve světě byl mír...

1939-
1945

Vzpomínky paní Aurelie Kučerové

Ročník narození: 1921

Vím to přesně na den. My jsme osvobození 29. Měli jsme doma Němce, který se nechal zajat. Bydlel tam poslední dny války a čekal, až přijde fronta, aby mohl padnout do zajetí. Už nebojoval. Když přišla fronta, jen se jím vzdal.

Jak osvobození probíhalo?

Den před osvobozením, 28. dubna, nám Němci říkali, že chlapi nemají chodit spát a mají hlídat, asi měli v úmyslu zapálit nějaké chalupy nebo dokumenty.

Celý den jsme byli ve sklepe i se synem Láďou, který měl devět dnů. Přestřelovali nás přes chalupu a lítalo to do Šaršona⁴, tehda tam bydlel Ulmann.

Celý den přšelo, a tak nemohly vzlétnout letadla. To nás zachránilo, protože tady nebyli letecké nálety.

V Čavisově to celkově bylo horší. Tam se bombardovalo co chvíli.

Všichni Němci utíkali „dubovým údolím“ a do Bravantic. Dole pod Vřeskými a Fojtem⁵, kde teče potůček, v tom břehu byly bunkry.

Bylo to asi v 9 hodin večer, už byla tma. Probíhalo to celý den, chalupy nahoře byly zbombardované. Brhel hořel, u Kurků hořelo, paní Kurkovou to zabilo.

U Vřeských⁶ v placu byly postavené Kaťuše směrem na Bílovec. Ty už ale nepoužili. Už utíkali. U nás byla vlastně poslední zastávka. Tady skončila víceméně ostravská operace, kdy Němci bránili Ostravu, ty hutě a všechno. Dále už obranu ani neměli, dále to už byl jen úprk.

Co dělal ten Němec, který s vámi bydlel?

Náš Němec byl s námi celý čas. Báli jsme se ho, že nás může všechny zabít. Když bylo po poledni, šel ven, ohlídal všechno, zjistil situaci a zase přišel zpátky. Říkal nám, že Rusové jsou na kopci a že už za chvíli přijdou, tak jsme věděli, že už to bude brzo. Helmu měl, kvér měl, tak si to všechno odložil a čekal a čekal.

Naráz se otevřely dveře do síně, strhnul se kravál a už za námi běželi do sklepa.

My jsme tam s tím děckem seděli, chlop, já, babka, děda. Tak vzali Němce a hned

² sloužily k vytvoření umělé „mlhy“ k zamlžení počtu letadel nepříteli

³ současná ulice Předevisí

⁴ č.p.: 65

⁵ dnes pan Drabina, č.p.: 4

⁶ č.p.: 79

ho smýčili nahoru. Naštěstí děda a chlop se jej zastali, že tam s nimi jen seděl, nebojoval a čekal na ně. Rusové si ho ale vzali, potom se s ním ještě v Bravantičích setkal Evžen z rodiny. Byl tam v zajetí. Děkoval za to, že mu zachránili život, že se jej zastali.

Měla jste s ostatními Němci nějaké zkušenosti?

Během války s námi byla spousta Němců. Měli celý pokoj, celou dobu a ve stodole

měli koně. Ale byli dobří, my jsme s nimi neměli žádné problémy. Jeden byl SS a toho se všichni báli.

Jak dlouho zde byli Rusové?

První fronta Rusů šla hned pryč. Šla za Němci. Další fronta, to byla hrůza. Němky, co tu byly na službě, tak je pak ti Rusové honili a znásilňovali. Sebrali nám prstýnky, hodinky, všechno, co se třpytilo. Měli jsme kosňu⁷, kde jsme to všechno měli. Babka ho chytla, jak to bral. Když

pak viděla jeho nadřízeného, řekla mu, že nám sebral vidličky a nože. Lžičky babka zachránila, než je stačil sebrat. „Který to byl?“ zeptal se. Babka na něj ukázala. „Okamžitě na frontu! Okamžitě!“ No, co se mohlo stát. Mohl se otočit po babce, vystřelit a co by mu bylo? Nic. Nic by se mu nestalo.

Po nich přišli Banderovci⁸, kteří se tady zdrželi jeden den. Přišel za námi malý Franta: „Schovejte si králíky, bo tu jdou zase Rusové. Beru všechno.“

1939-
1945

Vzpomínky paní Daniely Kubíčkové

Bydliště za války: č. p.116

Ročník narození: 1931

Vojáky jsme tu měli habaděj. I u nás doma. Němců, strašně moc. Ubytováný tady byl jen jeden, ale tam, kde mám nyní ložnici, měli jídelnu a jezdívali tady Němci s vyšší hodností až z Pražské.

Takže si tady Němci i vařili?

U Langra⁹ stála na placu pojízdná kuchyň, kde se pro ně vařilo. Z dědiny měli popůjčované stoly a stolky a tady se sjížděli. Ten Němec měl tady v kuchyni proutěné koše a v nich všechno nádobí, které potřebovali. Vždycky jim prostíral.

Když večer popili, tak to bylo strašné. My jsme všichni spali vedle v ložnici, bylo nás tam pět, museli jsme se tam vlézt, ale nedalo se jim nic říct. Německy neuměli, a jestli oni nás slyšeli nebo nám rozuměli, jak jsme nadávali, to nevím, ale nic nám to nepomohlo.

Byli jsme ještě hloupá děcka. Bratr měl pět roků a sestra byla o osm let starší proti mně. Ten německý sluha, byl natolik dobrý, že to, co oni nepojedli, tak nám dával. To byl můj první zážitek, kdy jsem dostala čokoládu. Za celou válku jsem nevěděla, co to je bonbon nebo čokoláda, a to oni všechno měli u těch Langrů.

Měli jste během války bídu?

Neměli jsme bídu. Neměli jsme hlad. Z toho, co jsme si vypěstovali na poli, jsme měli co jíst. V té době nikdo nebyl nijak

Dům u Gazdů

náročný. Stačil chleba, ani nemusel být namazaný, stačilo mléko, stačila kyška. Brambor bylo vždycky dost - a co jiného? Fazole, hrách, řepu a mrkev jsme sadili. Všichni se snažili každý kousek země upotřebit.

Válku jsme ale nijak hodně nepocíti-

li. Nikdo z rodiny nebyl raněný ani nikde v koncentráku. Jedině tatínek jezdíval na kole do Klimkovic a potom do Svinova lokálkou. Jezdil přes nádraží a vykládal nám, jak ve Svinově stály vlaky s těmi vězni a dělníci jim házeli do vlaku svačiny. To

⁷ skříň, almara

⁸ ukrajinská povstalecká armáda

⁹ nyní u Kotánů, č. p. 26

Zbyslavická škola

byly vždycky jen takové útržky a tatínek nám potom řekl: „To, co se mluví doma, před žádným nesmíte říct!“ Protože se nevědělo, co by se mohlo stát.

Takže jsme to nějak přečkali. Robit jsme měli co, protože jsme doma měli hospodářku. I když se muselo odevzdávat, ale mléko, kobzole a chleba byl. Neměli jsme maso tak jako dneska, protože všechno bylo na lístky, a pokud se zabil nějaký ten braveček, tak jak měl metrák, tak to byl velký bravek, ale musel vydržet. Ale válku jsme takhle přežili.

Jak to bylo s potravinami a s obchodem?

Obchod byl tam, kde je nyní zastávka, říkalo se mu konzum. Zaměstnaný tam byl nějaký Stareček. Všechno se kupovalo na lístky, které se dávaly každý měsíc. Ta kancelář, kde se dávaly lístky, byla ve škole, jak přijdete po schodech nahoru, tak byly po levé straně dvě třídy, mezi nimi kabinet a naproti těm schodům byla ta kancelář. Lístky se vydávaly na osobu. Byly na všechno: na mléko, na vajíčka, na cukr... Na oblečení byly lístky na celý rok. Pro oblečení jsme chodili do Klimkovic.

Chodili jste během války někam?

Nebylo zvykem, že bychom někde chodili. Byli jsme jen doma. Do doktora do Klim-

kovic se nechodilo, protože by se muselo jít pěšky, autobus nejezdil. A ani se neléčilo tak jak dneska. Hlavně, že jsme byli zdraví a zdraví nám všem sloužilo.

Vybavíte si, kdy jste si uvědomili, že se blíží konec války?

Tam, kde dnes bydlí Kajta, za války to patřilo Žurkům, stálo dělo. Potom někdo přišel s tím, že se něco asi děje, protože Němci utíkají, a to dělo pustili dolů k nám z toho břehu. Kolo tomu uletělo, a tak to tam nechali Němci stát a utíkali na Lhotku.

Jak má Arnošt Holaň teď garáž, tak tam stála malinká stodola, kde měli němečtí vojáci uloženou všechnu municí. Kdyby tam raz někdo z hlouposti hodil třeba sirku, tak půl dědiny padne.

Jak probíhalo osvobození?

V průběhu fronty, to jsme zažili peklo. I přímo u nás doma, protože na placu jsme měli stát dva minomety a ty střílely na Čavisov, na Lhotu a na Polom, na ruskou frontu. Vojáků tady bylo plno, ve stodole měli bednu s municí a prostě vystříleli určitou dávku a utíkali se schovat k nám do sklepa. Takže my jsme žili takových deset, čtrnáct dní v tom sklepe. Nemohli jsme se nikde pohybovat, protože ruští vojáci jim to samozřejmě vraceli a stříleli tady.

Jeden granát, nikdo nepřišel na to, odkud přiletěl, trefil náš sklopek. Převalilo to střechu, na hůru a udělalo si to díru a letělo ven. Když se to pak uklidnilo a chlapi šli ven, tak říkali, že asi když ten granát vletěl na tu hůru, tak tam zavadil o trám a o něj změnil směr a vyletěl tedy ven před dveře. Nikdo se k tomu nechtěl přiblížit. Až jeden ruský voják potom přišel, vzal jej a hodil do zahrady, kde to bouchlo. Kdyby to bouchlo na hůře, tak celý vyoráme, protože jsme to tam měli plné sena.

Když už byl klid, přišli ruští vojáci s puškami do sklepa a jenom řvali: „Germán, Germán!“ Hledali Němce, ale ti už tady nebyli.

Mimo paní Kurkovou, pamatujete si, jestli byl raněn někdo z naší obce?

Kučera, co se mu říkalo u Gazdy, Slávkův dědeček, byl v koncentráku, ale jestli tam umřel, to nevím...

Všichni jsme byli rádi, že jsme to přežili. Já jako děcko jsem pak ledacos slyšela a potom ledacos přečetla. O tom, co válka znamenala pro ostatní lidi, ne pro nás. Možná někdo, kdo měl někoho v koncentráku, nebo o někoho přišel, to pak prožíval jinak, než jsme to prožívali my. I když strach měl každý, ale nepocítili jsme žádnou takovou bolest jako jiní.

1939-
1945

Vzpomínky paní Marie Habernalové

Bydliště za války: č. p. 24, u Martínka na dolním konci
Ročník narození: 1934

Moje první vzpomínka na Němce byla, když jsem se procházela kolem hřiště, to tehdy bylo tam, kde je teď hospoda. Nabídnul mi nějaké sladkosti. Já jako dítě jsem samozřejmě měla strach a utíkala rychle pryč.

Pohled do ulice Ve Dvoře, kde dříve bydleli Petráš, nyní Habernalovi

Kde jste tenkrát žila?

Bydlela jsem s rodiči a malým bratrem na dolním konci, kde teď bydlí Šustři. Kousek od nás, kde měl zahradu Rek, měli Němci svůj sklad munice. Měli jsme strašný strach, že se něco stane a ten sklad bouchne, protože to by byl konec pro všechny v okolí.

Jednou k nám domů přišli hladoví partyzáni a prosili nás o nějaké jídlo. Měli jsme strach, že se to zjistí, ale samozřejmě jsme jim najíst dali. Jen tatínek jim pak říkal, ať už tady raději nechodí.

Jak jste válku v obci prožívala?

Pamatuji si, jak to tady bombardovali. Schovávali jsme se ve sklepech od Martínka. Ty bomby padaly do „hůry“, ale my jsme ten tlak cítili až tam. Bylo to, jako by nám na hlavu padaly metráky.

Když bombardovali Ostravu, tak jsme s ostatními dětmi chodily nahoru na ko-

pec k Pačkům. Tam to šlo všechno krásně vidět.

.....
Kousek od nás, kde měl zahradu Rek, měli Němci svůj sklad munice. Měli jsme strašný strach, že se něco stane a ten sklad bouchne, protože to by byl konec pro všechny v okolí.
.....

Jak to bylo s potravinami?

Každé rodině byly podle velikosti přidělovány lístky, které byly pro přiděl potravin. Měli jste na výběr, buď jste měli např. kus masa, anebo salám. Řeznictví stálo přesně tady¹⁰. Celé tehdy shořelo.

S dnešní dobou se to vůbec nedá srovnat. Vzpomínám si také na to, že mly-

nář Kantor, který mlel mouku ve mlýně na dolním konci, která byla stejně jako ostatní potraviny na přiděl, přinesl mamince tajně pytlík mouky.

Věděli jste, že se blíží konec války?

Když pak němečtí vojáci z obce už odcházel, lidé už to tehdy věděli. A pak přišli Rusové. První vlna ruských vojáků, která vytlačila Němce z obce, to byli chudáci. Bylo nám jich líto. Za to ta druhá vlna, to bylo něco jiného.

Znásilňovali ženy a byli jsme rádi, že se tady dlouho nezdrželi.

Jak na to období vzpomínáte s odstupem času?

Když vidím v televizi, jaké hrůzy se odehrávaly jinde, tak tady ve Zbyslavicích to opravdu nebylo nic hrozného. Samozřejmě, že jsme se báli, ale ve srovnání s tím, co se dělo jinde, to nic nebylo.

¹⁰ č. p. 165

1939-
1945

Vzpomínky paní Věry Šindlářové

Bydliště za války: č. p. 21 a poté větrný mlýn
Ročník narození: 1939

Byla jsem mladá a moc si toho nepamatuji. Akorát nám barák zbombardovali. Museli jsme bydlet ve mlýně, nahoře. To bylo rodiště od mamky. U Reka nám nechali kobylku, která se ohřebila a my pak měli hříbátko – Fricka. Na něm jsem pak ještě dlouho jezdila.

Jak vzpomínáte na své dětství za války? Na školu?

Chodila jsem do Lhotky sama. Byla tam matčina sestra.

Já jsem za ní šla, zrovna když bombardovali. Ještě mi ani nebylo šest. Klečela jsem pod smrkem a modlila se.

Do školy jsme normálně chodili. Učil tam pan řidič Kadula, který umřel myslím roku 79. A pak taky paní učitelka Marinka Rozsypalová.

Věděli jste, že se válka chýlí ke konci? A co Němci?

Já jsem to nevěděla. Pamatuji si ale, že jeden Němec řekl, že se už ani do Bílovice nedostanou, že Rusové už je mají.

Jak se chovali Rusové, když Zbyslavice osvobodili?

Jenom tudy prošli a šli za Němci na Bílovec. Pamatuji si, že mi tatínek vyprávěl, jak byl Rusák v pivovaru. Seděl tam s tatškou. Rusák se ho zeptal: „Skolko hodin pán?“ Tatka mu to řekl a ten Rusák na něj: „Pokaže pan hodinky, pokaže...“ Tatka je odepnul a Rusák mu je sebral a šel pryč.

Byli ve Zbyslavicích padlí vojáci?

Na dolních lukách, tam byli i mrtví. Ale spoň tři. Někteří byli pochováni v „hůře“, alespoň jeden nebo dva. U pomníku byli další, kde je nyní telefonní budka, tak tam byl udělaný pomník z první světové války. Byla tam taková ohrádka a ti, co tam měli z první světové někoho zabitého, tak se o ní starali. Když stavěli obchod, tak tu desku potom přesunuli nahoru. Někteří mrtvé Němce pochovali na hřbitově. Potom je odvezli někde jinde. Že by byli mrtví i Rusáci, tak to si nepamatuji.

A co místní občané?

Paní Kurková umřela. A Bronička Reková, která byla u babičky v Janovicích.

Větrný mlýn

Zabilo je to obě. Nejstarší děvucha od Reka. Vylezli ze sklepa a právě byl nálet a zabil je granát.

Slavil se konec války?

Nic se neslavilo. Každý byl rád, že už je klid.

Vzpomínáte někdy ještě na válku?

Vůbec ne. Nebylo na co vzpomínat.

1939-
1945

Vzpomínky paní Ludmily Pačkové

Bydliště za války: č. p. 153
Ročník narození: 1935

Vojna šla od lesa. Všichni si asi mysleli, že půjde po cestě, ale šla od lesa, z Hrabyně. Ruští vojáci se museli dvakrát vrátit, protože byli pod kopcem a nemohli se tady dostat. V té době jsme byli poslední chalupa na téhle straně obce. A Němci tady měli něco jako štáb. Byli ve sklepě i na půdě...

u Pačků

...Ještě než přišla fronta, se tady ale asi nějaký Rus dostal. Němečtí vojáci byli u nás v jedné ze zadních světnic, stáli asi u okna, a Rusové tam hodili granát. Všechno bylo od krve. Jednoho to zabilo, spadl ven, to jsme se ale dověděli až o hodně později. Druhý byl zraněný.

Přišli za námi Němci a chtěli nás postřílet.

Tehdy jsme spali ve sklepě, měli jsme tam matrace a na nich jsme leželi. Přišli tam Němci a chtěli nás postřílet. Mysleli si, že tady máme asi partyzány, kvůli tomu granátu. Bylo štěstí, že tam s námi bydleli ti němečtí vojáci. Řekli, že to tak není, že tu žádní partyzáni nejsou. Pak ti druzí Němci odešli.

Byl tu hrozný smrad, celou střechu jsme měli rozbitou. Na půdě jsme pak našli 39 takových vrtulí z kanónu.

Vojáci měli na poli za námi vykopané zákopy. To pole měl pan Ulman, bydlel na dolním konci obce. Když jsme po válce

chtěli chalupu opravit, tatínek požádal pana Ulmana, zda by si mohl ty díry po zákopech prohloubit a mít tam vápno. Majitel pole souhlasil, tak můj táta tu díru ještě prohloubil a najednou vytáhnul botu. Šel na národní výbor, a až tehdy zjistili, že je tam zakopaný voják. Až tehdy jsme si spojili, že ten granát toho jednoho asi zabil.

Mrtvé vozili do „hůry“.

Byli tady některé rodiny, které byly při Němcích. Kolikrát to bylo tak, že byl Čech a vzal si Němku nebo naopak. Ti pak museli jít toho Němce vykopat. Po prázdninách jsem už začala chodit do měšťanky. Jednou jsem přišla domů a byl tady vůz a velká bedna a plno lidí. Padlé vojáky vozili do „hůry“¹¹. Po několika letech je ale všechny vykopali a odvezli na hřbitovy. Měli prý u sebe i kovová čísla.

Když bombardovali Ostravu, celé zástupy lidí z vesnice chodily kolem plotu se dívat.

Já jsem ani z chalupy nevycházela. Jednou tady byli kluci, okolo dvaceti, a táta jim říkal: „Synci, nechodte tu, raz bude zle.“ A Hermann mu říkal: „Tak si ji půjči.“ Všechno se to osvětlovalo, a oni je tady viděli. Najednou letělo letadlo a „trrrrrrrrr“. Všichni leželi na zemi strachem. Parapet a ledaskde jsme to měli postřílené.

Od té doby už tady nikdo nepřišel.

Vzpomínám si na dva vojáky, kteří tu s námi byli. Byli to němečtí důstojníci. Jeden se jmenoval Hermann, chudý, vysoký, druhý byl takový při sobě. S tátou se normálně bavili, on trochu německy rozuměl. Mamka měla pod okny květiny a jeden z nich vždycky říkal, že kdyby ho zabili, máme ho tam pochovat.

Ten Hermann měl harmoniku, dozvěděl se to Josef, bratr od paní Habernalové¹², a chtěl ji vidět. A Hermann mu říkal: tak si ji půjči. Nasadil si ji, a když vstal, úplně zavrával, tak byla těžká. Řekl mu, že až budou odcházet, tak mu ji nechá. Ale

¹¹ v místech, kde jsou dnes včelíny, směrem na Olbramice

¹² roz. Kučerové

když pak utíkali, všechno pobrali a nic tu po nich nezůstalo.

Dole ve mlýně měli Němci štáb, a koně.

Jeden z nich, uměl česky, tady vždycky přijel pro informace, většinou právě na koni. Všechny okna jsme museli zastírat, proto vždycky když přišel, udělal na okno „klop klop klop klop“ a my jsme věděli, že je to on. A kolikrát seděli v zadní světnici, a zpívali české písničky. Pamatuju si, že zpívali Silnice šedivá, posetá únavou. Víc si nepamatuju, oni to zpívali potichu, aby je nikdo neslyšel. Vždyť tady byli v chalupě ti Němci! Nebyli tady pořád, kolikrát někam šli, ale přece jen.

Po hlavní cestě vodili ruských zajatců. V hadrách byli zabalení, a lidé jim jídlo nosili. Němci ale říkali, že jak někoho při tom chytanou, tak ho zastřelí.

Nás, mě a sestru, naši nepustili do dědiny. Všichni si asi mysleli, že když jsme na kopci, tak se tady nebude nic dít. Tak kdosi vymyslel, že se u nás schovají věci. Říkalo se, že ti vojáci, i němečtí, i ruští, rabují a kradou kde co. Ve sklepě jsme

měli prostor na uhlí, táta zazdil okénko, a dveře, co vedly do té místnosti, zastavěl naštipaným dřívím. Byly tam peřiny, oblečení, kola, bylo to plné. Nosili to tu lidé z rodiny, a ledaskteří z vesnice.

.....
Naši měli chalupu postavenou

šest let. A celá byla rozbořena.

Měli jsme plot, když přijeli vojáci

s tanky, tak jeli přes ten plot,

zahradu, nic je nezastavilo.
.....

Byli jsme zrovna u Rysa, když přišli ruští vojáci.

Kousek od nás bydlel pan Rys, tam jsme často chodili. Byli jsme zrovna u něj, když přišli ruští vojáci. Ptali se, kdo je z té naší chalupy. Táta řekl, že my, tak tam šli s ním a celou chalupu prošli, jestli tam nejsou nějakí Němci. Když se vrátil, řekl mámě, že bychom ty věci v tom sklepě měli zlikvidovat. Ať si každý pro to přijde.

Táta zašel pro ty lidi, to už bylo dva tři dny po vojně. Rusové byli u Rysa na zahradě, a divili se, odkud jsme všechny ty věci vzali. Když shazoval ty dřeva, tak ty dveře, které byly zastavěné, byly kus pootevřené, tak silné byly otřesy, když se shazovaly bomby.

Jak bomby dopadaly, poskočili jsme na zemi.

Když jsme leželi v tom sklepě, na matracích, prsty jsem měla nejspíš až v hlavě, jaký to byl hluk. Tady to bylo nejhorší. Naši měli chalupu postavenou šest let. A celá byla rozbořena. Měli jsme plot, když přijeli vojáci s tanky, tak jeli přes ten plot, zahradu, nic je nezastavilo.

Jeden Rus, měl takový fus zakroucený, čokolády dával děckám, a s našimi se bavil a řekl jim, že jediné štěstí jsme měli, že tenkrát byla mlha a přšelo. Kdyby bylo pěkné počasí, netrvalo by to tak dlouho, a všechno by bylo srovnané se zemí.

Potom stříleli do větrného mlýna. Jen tak, aby nám ukázali, jak daleko to dostrheli...

1939-
1945

Vzpomínky pana Václava Smolíka

Bydliště za války: č. p. 52

Ročník narození: 1923

Když jsem byl v páté třídě, chodil jsem do dvora¹³, k jistému učiteli Vaňkovi. Učil mě hrát na housle. Chtěl jsem být učitel, učit Zbyslavice, mít dvě kravky a bydlet na chalupě. To byl můj ideál. Ale přišel Hitler.

Chodil jsem poslední rok do měšťanky, do Klimkovic. Tři byly povinné, čtvrtý nepovinný, a ten už se dělal pod dozorem Němců – újezdni. Do Klimkovic jsme chodili přes Olbramice. To byla čistě německá vesnice. Šli jsme vždy bokem, „zahuméním“. Byli tam Němci a oni na nás volali: „Češi jsou hure.“ Ptal jsem se naší učitelky, co to znamená „hure“¹⁴? Ve slovníku jsem to nenašel. Učitelka mi odpověděla: „Nevšímejte si jich, vyhýbejte se jim, bo to je sprosté slovo.“ Tak jsme se dívali na druhou stranu a nevšíмали si jich.

Po prvním roce učňovství nám dali vybrat, do kterého závodu bychom chtěli

jít. Otec pracoval ve Vítkovicích a ptal se svého vedoucího, který závod je nejlepší, do kterého by měl synek jít. A on mu neřekl ten svůj, ocelárnu, ale rourovnu: „Rourovna je nejlepší závod ve Vítkovicích.“ Tak jsem šel do rourovny.

Byla válka, ale byl tam pořádek. A naučili mě robit.

Potom přišel rok 45, fronta šla. Vzadu u závodu byl bunkr, jak hlásili nálet, měli jsme se do něj schovat. Ale já tam nerad chodil. Jednou jsem řekl kolegovi: „To není kryt, to je hromadný hrob!“ Při jednom náletu do něho z boku dopadla bomba. Mrtví nebyli žádní, jen zranění. Ale já tam

nebyl. Už jako mladý kluk jsem měl přítelkyni. Boženku. Říkám: „Boženko, jak zahukají, čekej na bráně.“ Majiteli, jmenoval se Bajer, jsem dělal údržbu na kole. A při náletu povídám: „Můžu si to kolo půjčit?“ „Můžeš.“ Zahukalo, všichni do krytu, do krytu, a já na kolo, Boženka sedla na rampu a jeli jsme do Hrabové, kde jsem tehdy bydlel.

V dubnu už nás do Vítkovic nepustili, museli jsme chodit kopat zákopy k Čavísovu. Protože fronta se táhla od Velké Polomě k Čavísovu. Tak my jsme kopali, jako že kopem...

Jedno můžu říct naplno: Němci jsou dů-

¹³ dnešní ulice Ve Dvoře

¹⁴ německy prostitutka

slednější, poslušnější, zodpovědnější. My jsme napůl cikáni. Podívejme se, jaké byly statky německé, v Olbramicích, a jaké české, ve Zbyslavicích. Tady byly boty potrhane, a nebyly zaplacené, ale byl sedlák – „já mám koně!“ *Furianti. Čeští furianti.*

Za války byl starostou Němec z Olbramic – Schaffer, potom Wallentin z Čaviso. Před hasičárnou byla kaluž, kačeny se tam čvachtaly. A starosta řekl: „Sedláci, všichni v osm ráno nástup, ve skále, každý přiveze dvě fůry šterku, zasype se to!“ A během měsíce bylo po kaluži. Každý starosta říkal „zasypat, zasypat“, ale až přišel Němec, byl pořádek.

Pamatuju si, to bylo koncem března, začátkem dubna, ve mlýně měli generální štáb a já jsem na zahradě sekl trávu a kolem mě šel oficír³ v rajtkách a volal na mě německy: „Kluku pojd' sem. Nemáš lepší košili?“ „Mám, ale na neděli.“ Volal pobočníka: „Zaříd' to.“ „U nás v Německu není taková bída, aby se v takové košili muselo chodit.“ A dostal jsem novou košili, německou, tu jsem si musel obléct.

Z vesničanů tady moc Němců nebylo, ale bylo hodně kolaborantů, ti Němcům nadřezovali.

Ten charakter je velice špatný: ze Zbyslavic dcera, Češka, provdala se za Němce do Olbramic, neuměla moc německy, ale říkala: „Já byla moc špatná, že moje matka byla český...“

Byli tu vojáci, co byli zfanatizovaní Hit-

lerem, oni říkali, že nejsou, ale byli. 90 % Němců bylo zfanatizovaných, 10 % bylo donucených.

S kluky jsme si udělali bunkr v „hůře“. Němci tady u nás měli vojenskou kuchyň, pod stodolou měli ustájené koně. A ten kuchař mi říká: „Přines dřevo! Naštípej si.“ Viděl jsem, jak letí s revolverem, že mě odstřelí. „Přinesu, přinesu.“ Ale já jsem utekl, do toho bunkru, sestra mi tam po tři dny nosila jídlo. Pak se odstěhovali a byl klid.

Ale byli tu i dobří Němci.

Jak tahali vozy s koňmi, rozbili plot. Tatínek říká veliteli: „Plot je rozbítý.“ Šli do lesa, přinesli dřevo a tři dny spravovali plot. To byli lidé jako naši. S jedním jsem se bavil a on mi vyprávěl, kolik má dobytka, že má velkou vinici – byl rád, že se můžeme o tomhle pobavit: „Jak bude po válce, přijdeš za mnou na víno, do Stuttgartu.“

Měl jsem švagra, který bydlel v Hrabůvce, byl radioamatér. A on mi udělal rádio, anténu jsem měl natáhnutou v okně. Poslouchal jsem BBC. Přišli za mnou rakouští Němci a říkali: „Ty máš rádio.“ „Nemám.“ „Máš. Ukaž.“ Tak jsem jim to rádio dal. A oni: „Hitler kaput.“ A byli rádi. Byli to Rakušáci, byli nuceni jít na vojnu. To bylo dobří kluci.

Nebo třeba v kostele, tam byl kněz Němec, ale uměl krásně česky, byl z Uničova. Ráno byla česká mše, odpoledne německá, na druhý den obráceně.

A potom přišli Rusové.

Rusové neměli techniku. Po vrchu šel kulometník a dělal „pippippip“, revolverem: dvě rány – postupuj, tři rány – postupuj pomaleji. Potom přitáhli koňmi dělo, postavili ho na zahradu, a stříleli na olbramskou kostelní věž.

Kdyby Němci neustoupili, a Rusové proti nim nasadili bomby, tak byly Zbyslavice úplně rozbité.

O půlnoci, den před tím než přišli Rusové, buch buch. Přišel takový mladý kluk, voják, uměl česky. Tatínek mu říká: „Zahod' to, vlez si do sena, než přejde fronta, budeš živý.“ On ale řekl, že nemůže, že by ho zastřelili. Dali jsme mu najíst a on zase šel. O tři dny později jsme ho našli směrem na Dolní Lhotku. Zastřeleného.

My byli ve sklepě, když šla fronta. Na zahradě padaly bomby, jedna, dvě...

Můj souseď byl neznaboh. V životě do kostela nechodil. Ale když přišla fronta, byl u nás ve sklepě a s mojí maminkou se modlili...

15. května za mnou přišel Jan Rozsypal, a říkal: „Václave, půjdeš do milice.“ To byla garda, co měla chránit. Dva dny jsem byl v Olbramicích, pak v Bravantících, a potom v Jistebníku. Viděl jsem české rodiny, jak na trakačích se vozily vzaté věci po Němcích z Olbramic. Ne že by to měli zapotřebí, ale mohli... Dneska jsou to pobožní lidé.

Ale bylo po válce.

ZBYSŁAVICE

na historických
fotografiích

Nejen kronika si ledacos pamatuje

Vydal: Obec Zbyslavice
Ve Dvoře 81 742 83 Zbyslavice

www.zbyslavice.cz
Realizační tým: Lukáš Holáň, Agáta Vřeská

Editace: Agáta Vřeská
Korektura: Ludmila Karbowiaková

Grafický návrh: Zbyslavický občasník
Grafika a sazba: Michaela Padrtová

Náklad: 80 kusů
Datum vydání: květen 2015

Zvláštní poděkování všem pamětníkům, kteří
se nebáli vrátit se do vzpomínek.

